

INTERCULTURAL DIALOGUE: FOREIGN STUDENTS – ROMANIAN SOCIETY. OPINIONS, LIFE EXPERIENCES, A CASE STUDY

Alina Andreica

Assist., PhD, "Iuliu Hațieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca

Abstract: This period emphasizes the intensity of direct communication between individuals and cultures. The contact with other cultures is beneficial as it resizes knowledge, causing changes both socially and individually. This study focuses on the experience from the contact of young foreigners, (rtt - "Third country national": any person who is not a citizen of the European Union) with the Romanian society, particularly, the Romanian educational system. This analysis is based on data collected from interviewing students who came to study medicine in Cluj-Napoca (at the Iuliu-Hațieganu University of Medicine and Pharmacy). Its purpose is to observe their perception on the experience of integration.

Keywords: integration, impact, motivation, educational system;

Preliminarii. Obiectivele cercetării

Antropologul Ralph Linton afirmă că „fără cultură n-ar putea exista nici sisteme sociale de tip uman, nici posibilitatea noilor membri de a se adapta la ele.”¹ În cadrul acestor sisteme, educația deține rolul de selectare și transmitere a valorilor de la societate la individ, de dezvoltare conștientă a potențialul biopsihic al omului și de integrare activă a individul în viața socială.² Așadar, cultura și educația constituie reperele esențiale fără de care nu există dezvoltare armonioasă. Sistemul de învățământ, ca principal subsistem de educație³, îi permite individului

¹ Ralph Linton, *Fundamentul cultural al personalității*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968, p. 63

² Cristea Sorin, *Dicționar de termeni pedagogici*, Editura Didactică și Pedagogică, RA, București, 1998, p. 191.

³ Idem, p. 416

să integreze progresiv valorile, principiile și normele societății.⁴ În România, în ultima perioadă, în cadrul sistemului de învățământ (în special în învățământul superior), au fost inițiate strategii în scopul promovării comunicării interculturale și a multilingvismului. Așadar, universitățile românești și-au deschis porțile în vederea schimbului cultural. Un exemplu în reprezentă Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca care are trei linii de studiu pentru nivel licență: română, engleză și franceză. Având o tradiție în primirea studenților străini (de peste treizeci și cinci de ani⁵), universitatea clujeană găzduiește anual studenți europeni și din afara Uniunii Europene. Studiul de față nu va viza studenții înmatriculați la linia franceză sau engleză, ci propune surprinderea opiniilor asupra procesului de integrare a studenților proveniți dintr-o țară non-europeană – rtt⁶ – care studiază medicina în limba română. Scopul cercetării este conturarea modului în care este văzută România ca țară de destinație a efectuării studiilor medicale (în mod particular, Universitatea de Medicină din Cluj) și prezentarea perspectivei studenților asupra experienței de integrare.

Metodologia cercetării

Cercetarea de față se bazează pe nouăsprezece interviuri orale luate unor studenți străini în perioada octombrie 2014 – martie 2015. Am optat pentru un interviu liber, asemenea unei conversații, pentru că ne-a interesat obținerea unor narativități. Temele dialogului au fost: motivația alegerii României ca țară de desfășurare a studiilor, sursa informațională și traseul parcurs, cursurile de limbă română înainte de înscrierea la universitate și relația cu colegii români/cu societatea românească. Studenții intervievați (toți de gen masculin) provin din țări non-europene (Israel, Mexic, Palestina, Siria și Turkmenistan) și studiază la Facultatea de Medicină (12 persoane) și la Facultatea de Medicină Dentară (7 persoane) din cadrul UMF Cluj-Napoca. Aceștia sunt înmatriculați la linia română de studiu în anul I și anul al II-lea. Pentru a putea să se înscrie la linia română de studiu, studenții au urmat un an pregător de limbă română la unul din centrele: Alba-Iulia, Ploiești, Constanța și Cluj-Napoca. În momentul înscrierii la facultate, trebuiau să-și ateste competențele de limbă printr-un certificat lingvistic de un nivel

⁴ Grigore Drondoe, „Morală – socializare – educație – Multiculturalism”, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu*, Seria Științe Juridice, nr. 1/2009, p. 124.

⁵ Conform declarațiilor făcute pentru *Le Figaro*, La Roumanie nouvel éden des étudiants en médecine, <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2010/01/28/01016-20100128ARTFIG00872-la-roumanie-nouvel-eden-des-etudiants-en-medecine-.php>, consultat 2 noiembrie 2015.

⁶ Prin „resortisant al țărilor terțe” se înțelege orice persoană care nu este cetățean al Uniunii Europene în sensul art. 17, alineatul (1) din *Tratatul de instituire a Comisiei Europene*.

minim B2. Așadar, dialogul s-a desfășurat în limba română. Studenții beneficiază burse de studiu, oferite de Guvernul României prin Ministerul Afacerilor Externe, care presupun: acoperirea taxelor de școlarizare și a cheltuielilor de cazare și/sau acordarea unui ajutor financiar⁷.

Norme de transcriere a narativităților. Structură

În urma dialogului cu studenții, am obținut povești de viață pe care le-am reprodus cu fidelitate. În ceea ce privește transcrierea acestor narativități, am folosit următorul sistem de notare, utilizat de lingviști în corpusurile limbii române vorbite⁸:

- = pauze mai mult sau mai puțin lungi;
- ↑↓ = intonație ascendentă și descendentă;
- (*mânca* ?) = transcriere incertă;
- XXX = segment incomprehensibil;
- ⊥ = construcție abandonată sau discontinuă;
- (râde) = fenomene nonvocale și/sau nonverbale (gesturi, râs);
- (...) = întreruperea narativității transcrise de cercetător;

Țara de proveniență și anul de studiu au fost notate la sfârșitul transcrierii.

Studiul de față este structurat în trei părți. Din rațiuni de concizie, coerență și claritate am grupat tematic răspunsurile⁹: motivația alegerii, contactul prim cu țara gazdă, experiența intergrării și sugestiile oferite.

Motivația

⁷<http://www.mae.ro/node/10250>, consultat 26 aprilie 2016.

⁸ Hoartă Cărăușu Luminița, *Corpus de limba română vorbită actuală nedialectală (coordonator)*, Editura Cermi, Iași, 2005, Liana Pop, Laurenția Dascălul Jinga, *Dialogul în româna vorbită*, Editura Oscar Print, 2002.

⁹ În scopul structurării tematic, ne-au fost extrem de utile studiile: Nedelciuc Denisa Ionescu (coord.), Daniela Tarnovschi, *Barometrul integrării imigranților. România văzută de imigranți. Povești de viață*, Raport al cercetării calitative realizată de resortisanți ai țărilor terțe, Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților, București, 2013. [Materialul a fost realizat în cadrul proiectului „Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților”, implementat de Asociația Română pentru Promovarea Sănătății în parteneriat cu Fundația Soros. Proiectul a fost finanțat din Fondul European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe prin Programul general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” (ref.: IF/11.01-03.01) al Uniunii Europene, Gestionat în România de Ministerul Afacerilor Interne, prin Inspectoratul General pentru Imigrări ca autoritate contractantă.] și Iris Alexe, Bogdan Păunescu, *Studiu asupra fenomenului de imigrație în România. Integrarea străinilor în societatea românească*, Proiect finanțat prin Programul general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”, 2011.

Răspunsurile tinerilor pot fi împărțite în trei clase distincte. Prima se referă la studenții care sunt impulsionați/ghidați de către o persoană, de cele mai multe ori un membru al familiei, care s-a format în mediul universitar românesc. La rândul ei, această clasă se divide în:

a. studenți care au ales România de comun acord cu persoana îndrumătoare

„Tata meu a făcut Medicina Dentară aici.” (MD II, Israel)

„N-am ales România, am ales medicina (râde). Unchiul meu m-a ajutat cu dosarul, el a studiat medicina la Iași și a vrut să studiez și eu în România.” (MG I, Palestina)

b. studenți care nu au ales ei, ci o persoană apropiată

„Am vrut să studiez medicina la Damasc[↑], dar tatăl meu a vrut să vin eu ca el, pentru că el a studiat în Cluj, la Medicină Dentară,(...) În Siria, la Damasc, am dat bacalaureat și am luat notă mare și am vrut medicina la Damasc, dar tata n-a vrut. Am venit cu tatăl meu aici, pentru el (acum?) treizeci de ani a fost aici și vorbește bine românește. [⊥]Am venit, după multe nopți n-am dormit acolo, pentru că eu n-am vrut să vin în România[↓], tata a crezut că aici e o altă șansă pentru mine. Când am venit aici, am zis (tata a zis?) dacă nu studiez la Cluj eu mă întorc în Siria.” (MG I, Siria).

România ca țară de destinație în urma unui eșec personal – reprezintă a doua clasă a studiului de față.

„Nu am intrat la Medicină în Palestina[↓] și am făcut un an de Farmacie și de aceea am zis ca să mă duc în altă țară ca să fac medicina. Am zis prima dată la Egipt[↑], nu am putut acolo[↓] și apoi am aplicat pentru bursa.”(MG I, Palestina)

În cazul multora dintre aceștia, România reprezintă o a doua opțiune.

„În Turkmenistan am avut două variante: sau mă duc în Rusia sau mă duc în România. Examenul pentru Rusia a fost în mai și pentru România în iulie, șapte materii-douăzeci de grile (matematică, chimie, fizică, limba rusă, limba engleză, sociologie și geografie). N-a trecut examenul pentru Rusia, am luat 75 din 100 și trebuia 80[↓] (oftează).”(MD II, Turkmenistan)

„Acolo în țara mea am avut admitere pentru România, am dat examen și am trecut. [⊥]Prima opțiune a fost Rusia.”(MD II, Turkmenistan)

Deși concurența e acerbă – „Pentru România, din toată țara, am fost o mie cinci sute de persoane și au trecut numai douăzeci și cinci↑.”(MD II, Turkmenistan) – etapa de căutare și informare pare a fi destul de limitată și superficială „Am citit în ziar despre România.” (MD II, Turkmenistan) sau „N-am căutat deloc.” (MD II Turkmenistan). Nostalgiiile acționează ca adevărate *formae mentis*. În acest caz, adaptarea este dificilă având un nivel de expectație extrem de ridicat.

„Îmi place foarte mult Rusia (râde). După facultate aș vrea să fac rezidențiatu în Rusia. Aici am venit cu greșeală, ⊥ eu credeam că și acolo se vorbește limba rusă, pentru că am dat examen în limba rusă. . . . N-am căutat pe internet. Am luat primu loc pentru România. Am făcut contract la Ambasadă, erau toate documentele gata și am auzit că nu se vorbește rusa, dar nu mai aveam ce să fac↓ (oftează).”(MD II Turkmenistan)

România, țară exotica pregătită să ofere experiențe interculturale inedite, reprezintă cea de-a treia categorie. În acest caz, alegerea este individuală, ghidată de politicile guvernamentale de susținere educațională, dar și de dorința de a descoperi ineditul.

„Nu am vrut să fac facultatea în Mexic, am vrut să fiu într-un loc mai exotic (râde). Nu știam nimic despre România și când am căutat facultățile, mai erau și alte opțiuni, în Italia, în Franța etc., dar am optat pentru o bursă și am primit-o pe asta, aveam de ales între Italia și România și am ales România. Au aplicat încă 17 și am luat numai eu.” (MG II, Mexic)

Experiența integrării

Există patru niveluri în procesul de integrare a imigrantului: nivelul 0, al deschiderii, nivelul 1, al acceptării diferențelor, nivelul 2, al sprijinului de bază pentru integrare, nivelul 3, al incluziunii, nivelul 4, al cetățeniei¹⁰. Am preluat aceste delimitări (cu mențiunea că ne-am referit doar la nivelul 0, 1 și 2) și le-am aplicat spațiului universitar multicultural al universității la care facem referire. Așadar, nivelul 0, al deschiderii, se referă atât la o deschidere legală, cât și la o deschidere a mentalităților. Nivelul 1, al acceptării diferențelor, presupune facilitarea accesului străinilor la cultura autohtonă. Nivelul 2, al sprijinului de bază pentru integrare, se referă oportunitățile pe care le oferă mediul universitar în scopul sprijinirii dezvoltării laturii culturale și spirituale ale individului. În ceea ce privește raportarea la diferențe, am considerat că e

¹⁰ Vezi: Victoria Nedelciuc (coord.), Denisa Ionescu Daniela Tarnovschi, *op. cit.* și Iris Alexe, Bogdan Păunescu, *op. cit.*

important să surprindem care este orizontul de așteptare al tinerilor care vin la Cluj-Napoca și aspectele principale care le-au atras privirea. Vizualul, arhitecturalul și elementele geografice – ca simboluri cultural-religioase – au ocupat locul central.

„Mă gândeam că Clujul e o parte din Europa și trebuie să are clădirile mare , dar când am venit aici, foarte, foarte mici «Ce-i cu asta?↑».”(MG I, Palestina)

„Totul super mic, cei din București mi-au spus că e a doua oraș mai mare și am crezut că era ceva mare, când am ajuns aici era și seara, am văzut doar centrul și părea așa micuț (râde) și am zis: «no, lasă că mai văd eu mâine și hotărâsc eu!↓», în prima zi nu mi-a plăcut deloc , am zis: «ce fac aici?↑». A doua zi m-am dus la Fcultatea de Litere și s-a schimbat complet privirea, era și soare și a început să-mi placă.” (MG II, Mexic)

„Când am venit la Cluj, m-a șocat când am văzut Someș, că noi nu avem așa ceva (oftează) .” (MG I, Palestina)

Un prim pas în vederea integrării se produce la nivelul limbii. Prin urmare, anul pregătitor reprezintă un timp extrem de util instalării, cunoașterii mentalului colectiv, acomodării, găsirii de prieteni români sau depistării de conaționali.

„În anul pregătitor mă simțeam că, nu știu↓(ridică din umeri), nu e țara mea, am fost foarte, foarte singur (oftează). După o lună, o lună jumate m-am întâlnit cu niște băieți din Palestina și a fost mai ușor.” (MG I, Palestina)

De cele mai multe ori, relațiile încheiate în acest prim an – când procesul de învățare vizează, în special, aspectele cultural-lingvistice – rezistă în timp, constituind un univers compensatoriu cu repercusiuni majore în planul integrării.

„Profesoara de la anul prebătitor a fost foarte bun↑ și acum de Revelion m-a invitat la ea și a fost ziua mea la 22 decembrie și m-a invitat și a făcut tort (râde), ea simte ca și un fiu a ei. Acum am ceva ca și familia aici.↑ Am cunoscut un băiat care lucrează la vulcanizare am mers cu el la Oradea, la țară la el, la părinții lui, undeva la natură, chiar ieri m-a sunat și m-am întrebat dacă mănânc la el. ⊥ Mă simt bine aici, cu viața m-am obișnuit, mă simt ca și acasă.” (Palestina, MG I)

O dată admiși la facultate, tinerii sunt supuși unei etape integratoare accentuate; primul semestru se dovedește a fi nivelul prag care asigură reușita viitoare. Faptul de a fi singurul „diferit” din mulțime generează teamă, rușine, introvertire.

„La facultate e greu și mi-e rușine să întreb dacă nu am înțeles ceva. ↓ Numai eu sunt străin în toată seria și din cauza asta mi-e rușine.” (MG I, Palestina).

„În primul an, în primul semestru, a fost foarte greu (oftează), n-am luat nici un examen teoretic ↓, numai examenele practice. Am început să vorbesc românește aici, nu în anul pregătitor (râde). Locuiesc în cămin cu trei colegi din țara mea și noi singuri ne-am ajutat în anul I.”(MG II, Turkmenistan)

„Anul I a fost foarte greu, a trebuit să mă obișnuiesc cu cantitatea de informație, asta a fost doar în primele luni, acum m-am obișnuit.” (MG II, Mexic)

Parcurgând această etapă (cea a înțelegerii solicitărilor mediului academic), privirea va fi mutată în planul valorilor universal umane. *„Am crezut că o să fie foarte greu, dar în afară de limbă, nu se schimbă nimic. M-am integrat, am prieteni.”*(MG II, Mexic) Punctul nevralgic rămâne familia.¹¹ Exteriorizarea lipsește, iar determinarea de a studia asiduu crește o dată cu conștientizarea depărtării. *„Eu sunt departe de familie, dar, cum sunt bărbat, trebuie să rămân în mine și am încredere în mine.”* (Palestina, MG I). Conform interviurilor realizate, la baza inadapării (din nouăsprezece studenți intervievați doar unul a declarat că nu se simte bine în România) stau două cauze: prima ar fi legată de motivația alegerii României ca țară de destinație a studiilor universitare,

„Eu am vrut să fac facultatea în Rusia, dar am ajuns aici (oftează). Nu mă simt integrat. Nu-mi place deloc. Nivelul de aici e foarte slab, de exemplu, am un frate în Coreea de Sud și nivelul de acolo e mult mai bun . . . sau în Rusia, de exemplu, acolo e foarte bună Facultatea de Medicină. (MG II, Turkmenistan)

iar a doua, de bagajul cultural-religios posedat: *„Se oferă prea multă libertate de cum sunt eu obișnuit și asta mă deranjează ↓ (se încruntă).”* – ne-a mărturisit același student din Turkmenistan.

Concluzii

¹¹ Cei mai mulți studenți merg acasă extrem de rar (o dată la câțiva ani).

În România ultimilor ani, migrația cu scop educațional-formator a luat o amploare evidentă. Acest tip migrațional generează mișcări interne esențiale. În mod concret, provoacă învățământul românesc la reevaluare, adaptare și înnoire. Centrele universitare românești găzduiesc persoane venite din toate colțurile lumii care oferă credit sistemului de învățământ. În același timp, mentalul colectiv românesc este supus unei transformări continue – o expresie evidentă a modernității.

Studentii străini care vin să studieze medicina pe teritoriul țării noastre, motivați de prestigiul școlii românești și de recunoașterea internațională a diplomei, sunt supuși unui proces complex și dinamic de adaptare culturală, structurat pe multiple niveluri: cognitiv, emoțional și comportamental. Adaptarea la noua cultură, la un nou sistem educațional, are repercusiuni în plan afectiv, generând emoții negative, confuzie, conflict de identitate sau chiar frustrare. Deși am putea crede că în cazul indivizilor care emigrează în scop educațional procesele aculturative sunt suportate mai ușor, totuși, conform interviurilor efectuate, putem afirma că asimilarea unui nou mod de viață este un proces dificil, intensiv și oscilant. Traectoria persoanelor implicate în această acțiune suferă diverse suișuri și coborâșuri, determinate deopotrivă de factori individuali și sociali. Adaptarea la o nouă cultură antrenează o serie de elemente care favorizează dezvoltarea propriului univers interior.

Listă abrevieri

UMF - Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu-Hațieganu”

MG – Facultatea de Medicină

MD – Facultatea de Medicină Dentară

BIBLIOGRAPHY:

1. ALEXE, Iris, PĂUNESCU, Bogdan, (2011), *Studiu asupra fenomenului de imigrație în România. Integrarea străinilor în societatea românească*, Proiect finanțat prin Programul general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”, Ediția electronică.
2. CRISTEA Sorin, (1998), *Dicționar de termeni pedagogici*, Editura Didactică și Pedagogică, RA, București.
3. DRONDOE, Grigore, „Morală – socializare – educație – Multiculturalism”, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu*, Seria Științe Juridice, nr. 1/2009, p. 124.

4. HOARȚĂ Cărașu Luminița (coordonator), (2005), *Corpus de limba română vorbită actuală nedialectală* Editura Cermi, Iași.
5. LINTON, Ralph,(1968), *Fundamentul cultural al personalității*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
6. NEDELCIUC, Victoria (coord.), IONESCU, Denisa, TARNOVSCHI, Daniela, (2013), *Barometrul integrării imigranților. România văzută de imigranți. Povești de viață*, Raport al cercetării calitative realizată de resortisanți ai țărilor terțe, Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților, București.
7. *Tratat de instituire a Comisiei Europene*, art. 17, alineatul (1)
8. POP Liana, DASCĂLUL Jinga Laurenția, (2002), *Dialogul în româna vorbită*, Editura Oscar Print, București.
9. http://www.utgjiu.ro/revista/jur/pdf/2009-01/10_DRONDOE_GRIGORE.pdf, consultat 25 mai 2015.
10. <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2010/01/28/01016-20100128ARTFIG00872-la-roumanie-nouvel-eden-des-etudiants-en-medecine-.php>, consultat 2 noiembrie 2015.
11. www.cdcdi.ro, consultat 13 ianuarie 2016.
12. <http://www.mae.ro/node/10250>, consultat 26 aprilie 2016.